

С.В. Сорокіна, канд. техн. наук (*ХДУХТ, Харків*)
О.Є. Шевченко, канд. техн. наук (*ХДУХТ, Харків*)
Н.М. Пенкіна, канд. техн. наук (*ХДУХТ, Харків*)

ЗНАЧЕННЯ ТОВАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В МИТНІЙ СПРАВІ

Державна митна служба України (ДМСУ) займає особливе місце у системі виконавчої влади. Такий статус обумовлений тим, що вона та органи що підпорядковані до неї здійснюють фіскальні, контрольні, екологічні, правоохоронні та інші функції.

Останнім часом помітно зріс рівень оснащення правопорушників, які використовують можливості нової техніки і технології для виготовлення фальшивих документів, у тому числі й митних декларацій, при переміщенні товарів через митний кордон України, прагнення уникнути митного контролю, мита та інших платежів. За цих умов гостро постає необхідність забезпечення ДМСУ адекватними засобами протидії таким правопорушенням. Особливо зростає роль такого доказу, як висновок експерта, оскільки без використання спеціальних знань дуже часто неможливо розібратися у визначенні країни походження товару, реальної вартості товарів, що переміщаються через митний кордон, істинності товарно-транспортних документів, історичної і культурної цінності предметів і безлічі інших питань організації митного контролю. Тому митні органи повинні користуватися послугами осіб, які мають спеціальні засоби не тільки тоді, коли порушується кримінальна, або адміністративна справа, спираються на висновок експерта як на джерело доказів у цій справі, але й тоді, коли треба вирішувати питання щодо можливості випуску того чи іншого предмету за межі кордону України (або можливості ввезення або транзиту).

Експертиза є одним з об'єктивних способів рішення різних конфліктних ситуацій. Експертиза – дослідження фахівцем (експертом) яких-небудь питань, рішення яких вимагає спеціальних пізнань в конкретній області: науці, техніці, мистецтві і т. ін. Цілі і завдання експертизи залежать від переліку, вирішуваних питань при її проведенні. Відповідно до діючих в Україні законодавчих актів проводити експертизу можуть тільки експерти. Експерт – фахівець, що має спеціальною професійну освіту і що має знання, необхідні для вирішення питань, пов'язаних з проведенням експертизи, атестований і акредитований відповідними і уповноваженими на те органами.

Можна відзначити, що більш врегульований статус експерта у митному (адміністративному та кримінальному) провадженні. По-

перш, цей статус визначено в Кодексі України про адміністративні правопорушення (КпАП) України. По-друге, деякі особливості визначені Митним Кодексом України (МКУ). Так, згідно із ст. 273 КпАП України експерт призначається органом (посадовою особою), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі, коли виникає потреба в спеціальних знаннях.

Експерт – це особа, яка є спеціалістом в області науки, техніки, мистецтва тощо, призначена органом адміністративної юрисдикції для вивчення питань, які виникають при розгляді справи та потребує для свого вирішення спеціальних знань. Як експерт може бути залучена будь-яка особа, що має необхідні знання. Питання, поставлені перед експертом, не можуть виходити за межі його спеціальних знань. Предметом експертизи можуть бути будь-які питання, за виключенням правових, оскільки вивчення останніх є обов'язком органу або посадової особи, яка розглядає справу. Практично це положення повторюється у ст. 131 МКУ. У разі, коли при провадженні у справі про порушення митних правил виникає потреба у спеціальних знаннях, призначається експертиза.

Особливість використання спеціальних знань у митній справі пов'язана також з існуючим порядком відбору проб та зразків товарів для проведення експертизи. Згідно ст. 20 МКУ в цілях митного контролю та митного оформлення митниця може брати проби та зразки товарів та інших предметів для проведення досліджень. Відповідно до Порядку взяття проб і зразків товарів та інших предметів для проведення досліджень, необхідних для митного оформлення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, взяття проб і зразків товарів та інших предметів для проведення їх дослідження здійснюється вибірково митними органами в рамках процедур митного контролю та митного оформлення. Однак, законодавець чітко визначив, що у якості експерта може бути залучена будь-яка особа, головне, щоб вона володіла необхідними знаннями, за допомогою якої можливо прийняти обгрунтоване та законне рішення по справі, тому вказівка на використання у якості експерта лише співробітників митних органів не лише не сприяє виконанню вимог чинного законодавства (ст. 245 КпАП України та інших актів) щодо всебічного, повного і об'єктивного з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законодавством, але й може призвести до помилок у прийнятті кінцевих рішень.

Таким чином, товарна експертиза грає значну роль у митній справі і не лише як інструмент захисту економічної безпеки країни, але і як захист інтересів споживачів.